

TÍÐARGREININ

Et ligeværdigt samarbejde i rigsfællesskabet

Helle Thorning-Schmidt
Forsætisráðharri

Tirsdag eftermiddag skal Folketinget diskutere Danmarks, Færøernes og Grønlands rigsfællesskab. Folketinget har besluttet, at det skal være en årligt tilbagevendende begivenhed.

Det vil nogen måske undre sig over. Vores tre lande er nok vævet sammen af historien, men hvor meget betyder det i dag, hvor Færøerne og Grønland har udstrakt selvstyre? Hvor alle vigtige og nære beslutninger fra skoler og sygehuse til fiskeri og veje træffes af færingerne og grønlænderne selv? Er rigsfællesskabet så reduceret til noget, man tager frem ved festlige lejligheder?

Bestemt ikke.

Et moderne rigsfællesskab er et ligeværdigt fællesskab. Samarbejde er vigtigere end nogensinde.

Vi kan mere sammen end hver for sig. Og Danmark, Færøerne og Grønland samarbejder i dag på en lang række områder. Det gør vi for eksempel om udenrigsforhold, råstoffer, forskning og om lovgivningen for bankerne.

Vi har et værdifuldt fællesskab, som vi skal passe på. Rigsfællesskabet gør os alle større. Det skal vi værne om.

Jeg tror på et stærkt rigsfællesskab. Og jeg tror på et rigsfællesskab i tråd med sin tid.

Vi har et moderne fællesskab, der kan rumme, at vi er forskellige med alt, hvad det indebærer. Og ja, vi er meget forskellige – atten øer i det nordlige Atlanterhav, et lille skandinavisk land og verdens største ø. Vi skal berige og inspirere hinanden. Og vi skal kunne tale åbent om de problemer, der opstår, og løse dem i samarbejde.

Det, mener jeg, vi kan. Der er flere aktuelle sager, som viser vores samarbejdes styrke. Det er vanskelige sager, men netop derfor er de en test af, om evnen og viljen til samarbejde er til stede.

Først makrellerne og sildene.

I disse år er det traditionelle færøske fiskeri efter torsk og andre bundfisk presset. Og samtidig har makrellen har flyttet sig. Der er i dag større bestande i havområderne ved Færøerne – måske også større end de hidtidige kvoter afspejler. Og færingerne oplever, at store stimer af makrel støvsuger havet for fødegrundlag, og at det går ud over det øvrige fiskeri.

Derfor er kvoterne for makrel

Helle Thorning-Schmidt, forsætisráðharri, avmyndað í Kolti í fjør

Mynd: Álvur Haraldsen

naturligvis noget, der optager Færøerne meget. Det gælder også sild. Færøerne er lige nu underlagt handelssanktioner fra EU i forhold til sild og makrel. Sanktioner, som Danmark også er forpligtet til at håndhæve. Det er en alvorlig situation. Regeringen har aktivt støttet Færøerne i konflikten samtidig med, at vi er optaget af bæredygtigt fiskeri.

Hele sagen om fiskekvoter kunne have fået et andet forløb for vores rigsfællesskab. Den kunne have slået skår i relationerne mellem Færøerne og Danmark. Det kunne være endt ulykkeligt.

Når det ikke er sket, så er det fordi, både Færøerne og Danmark har haft et stærkt ønske om at undgå det. Det færøske landstyre har forståelse for og respekterer, at Danmark er med i to fællesskaber – rigsfællesskabet og EU. Jeg er glad for, at der på Færøerne er den indstilling fra politisk hold. Det har været helt afgørende.

Fiskeriet spiller en central rolle i færøsk økonomi. Men Færøernes økonomi vil i de kommende år også blive presset af, at antallet af ældre stiger mærkbart i forhold til antallet af erhvervsaktive. Derfor er det nødvendigt, at der gennemføres reformer og sikres nye indtægter. Det er et arbejde, som det færøske landstyre har indledt.

Grønland har også store øko-

nomiske udfordringer. De offentlige udgifter forventes at stige over de næste årtier, mens indtægterne stort set vil være de samme. Det er ikke holdbart.

Grønlands Økonomiske Råd vurderer, at der er behov for at forbedre budgetterne med omkring 1 mia. kr. hvert år frem mod 2040 for at få balance mellem indtægter og udgifter. Omregner man til danske forhold svarer det til over 100 mia. kr. hvert år.

Der er ikke tvivl om, at Grønland har brug for nye indtægter. Og derfor er grønlænderne selvfølgelig interesseret i, om landets råstoffer kan udnyttes bedre. Hvis det lykkes, kan det få stor betydning for den grønlandske befolkning.

Danmark bakker op om, at svaret på Grønlands økonomiske udfordringer også er råstoffer. Derfor arbejder regeringen for at fremsætte et lovforslag i forlængelse af den grønlandske stor-skalalov, dvs. den lov der åbner for udenlandsk arbejdskraft, for eksempel til minedrift i Grønland.

Det danske lovforslag er nødvendigt for at få juraen om udlændinges opholds- og arbejdstilladelser på plads. Uden den danske lov kan Grønland ikke komme videre med for eksempel det store jernmineprojekt i Godthåbsfjorden.

Grønland har overtaget an-

svaret for sine egne råstoffer – men ikke for udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitikken. Det er ukompliceret, så længe man udvinder jern. Men ikke hvis man skal udvinde og eksportere uran – og et fåtal af andre råstoffer.

Det er velkendt, at den danske regering og Grønlands landstyre ikke ser ens på fortolkningen af grundloven og selvstyreloven, når det gælder den udenrigspolitiske kompetence. Det har udfordret vores fællesskab. Men vi er enige om, at vi skal have et praktisk og konstruktivt samarbejde om eventuel udvinding og eksport af uran. Til gavn for begge parter. Og vi har aftalt, at en fælles samarbejdsaftale om uran skal være færdig inden årets udgang.

Endnu et aktuelt spørgsmål er de grønlændere, der ikke har en far ifølge loven. Juridisk faderløse er grønlændere, der er født uden for ægteskab i Grønland før 1963, hvor lovgivningen ikke gav mulighed for at fastslå faderskabet til barnet.

Vi kan hurtigt blive enige om, at de juridisk faderløse står i en svær situation. Regeringen har derfor i forståelse med det grønlandske landstyre fremsat et lovforslag, så de juridisk faderløse får mulighed for at få fastslået, hvem der er deres far, og dermed får arveret efter deres far. Sådan skal det være.

Men hvad med de juridisk

faderløse, hvor faren er død, og dødsboet er afsluttet? Der er måske andre børn eller en ægtefælle, der har arvet. Måske for mange år siden. Ja, de kan også have brugt arven. Her vejer hensynet til de øvrige arvinger, der har modtaget arven, tungt.

Er det rimeligt at vedtage en lov med tilbagevirkende kraft og bede arvinger om at betale en del af deres penge til nye søskende? Det synes jeg ikke, det er. Regeringen vil derfor ikke gøre det muligt for juridisk faderløse at få andel i arven efter deres far, hvis han er død, og dødsboet er afsluttet.

Grønland ønsker så, at Danmark kompenserer de juridisk faderløse, der ikke får andel i arven efter deres far. Det, synes jeg, heller ikke er rimeligt. Vi har også en fælles historie her.

Den historiske udredning fra 2011 om de juridisk faderløse giver et nuanceret billede af, hvorfor retsstillingen for de juridisk faderløse først blev ændret med børneloven fra 1962, hvor vi ligestillede børn født i og uden for ægteskab. Nogle forhold havde med regeringen at gøre. Men der var også en betydelig skepsis i de grønlandske landsråd mod at indføre nye regler om faderskab.

Jeg mener, at regeringens lovforslag en gang for alle sikrer de juridisk faderløses retsstilling. Og lovforslaget er i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis. Jeg håber, at lovforslaget kan blive vedtaget snart. Det skylder vi de grønlændere, som det vil berøre.

En forsoningskommission i Grønland er også et aktuelt emne. Det er et grønlandsk initiativ. Og landstytret har meget klart lagt op til, at det skal være et grønlandsk projekt med et kommissorium, som udarbejdes i Grønland. Det respekterer jeg fuldt ud.

Fra dansk side er vi mest optagede af nutidens og fremtidens udfordringer, og at vi fortsætter vores gode samarbejde.

Alt i alt tror jeg, det er længe siden, at rigsfællesskabet har stået med så mange og store sager, som vi skal løse sammen. For mig viser det, at vi har et aktivt og levende rigsfællesskab. Og ikke mindst har vi en vilje til at finde fælles løsninger i et konstruktivt og ligeværdigt samarbejde.